

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:
félévre 30000 korona.
Egyes szám ára 1500 kor.

Az emléktábla előtt.

Egy nóta cseng gyakran a fülembé, szomorkás, szelíd katonanóta, amit akkortájt sokszor énekeltek:

Édes anyám ne sirass, — köszönöm a nevelést.

Ahányszor felhangzott ez a dal, a lelkem mindig odaszállt ahhoz a negyven theológus bakához, akik egyszerre szakadtak le a közös nevelő édes anyára, az öreg kollégium kebléről. Megújul előttem egy kép, — nem a tíz év előtti örömmámoros, nótás, szónoklatos estének a képe, hanem egy félévvel későbbi jelenet. Amikor vitték a mi fiainkat a harctérre. A rend, fegyelem, nyugodtság mintaképe volt ez a kis csapat. De amikor kezet szorítottam azzal, aki közöttük a legnagyobb hidegvérrel rendelkezett. — a komoly, okos, méla szemében megláttam — és ezt még akkor nap többeknek elmondtam — a bizonyos tudását annak, hogy ő többet nem fog hazajönni. Lehet, hogy másoknak is, lehet, hogy valamennyinek a lelkében ott égett ez a halálsejtem. Hanem azért ők vidáman daloltak:

Lányok, lányok, debreceni lányok, én köztetek egyet sem sajnálok. Így, — hetykén, szinte kihívóan: Egyet sem sajnálok. Azt ne gondolhassa valaki, hogy ők akárkiért, akármiért el vannak érzékenykedve. Ennek a búcsújelenetnek a képére azt a felírást kellene írni: Édes anyám ne sirass.

Aztán jöttek a tábori levelezőlapok. Előbb a harcterről, majd a kórházból, a fogolytáborból. De mindig derűs, bizakodó hangulattal: Édes anyám ne sirass. Aztán jött a levél az ápolónőtől: Ma meghalt egy honvédtheológus, meghagyta, hogy tudassam a halálát. Aztán nem jött semmiféle levél, csak a kósza hír: Eltűntek, elvesztek nyomtalanul, bizonyára elpusztította őket a mindent elsöprő rettenetes ágyútűz. Lehet-e szót fogadni: Édes anyám ne sirass?

Lehet és kell szót fogadni. Az embernek az igazi értékét a kötelességteljesítés mértéke mu-

tatja meg. A társadalom szabályai, jogiak és erkölcsiek egyaránt, az átlagos embermértékére vannak megállapítva. Aki az ezekben parancsoltaknál kevesebbet teljesít, az a gyöngge, vagy rossz ember, — aki többet, az a derek, a kiváló. A honvédelem kötelességét is ilyen szabályok rendelik. Oh be sokan voltak, akik a rajuk szabott kötelességtől minden úton-módon menekülni akartak. Ezek a mi theológusaink meg, akikről a törvény fegyveres szolgálatot nem követel, mentek önként, törvény nélkül, a maguk szántából, mert jobbak, különbek voltak, mint amilyenek a társadalom szabálya, az ország törvénye az átlagos jó embert, az átlagos becsületes hazafit ismeri. Mentek önként, a maguk szántából, mert azt tanulták Annak a példájából, akinek szolgálatára készültek, hogy a jó pásztor életét adja a juhokért. Úgy érezték, hogy a magát önként keresztfára ado Jézushoz méltók nem lehetnek, ha csak annyit tesznek, amennyire mindenki köteles. Abrándosak voltak, rajongók voltak, lehet, hogy együgyűek voltak, de mindenesetre olyanok, akikről írva van, hogy ezeké a mennyeknek országa.

Lehet-e nagyobb boldogság, lehet-e nagyobb dicsőség az Alma Materre, mint annak a bizonyossága, hogy azok a fiai, akiket az Isten szolgálatára nevelt, méltók az Isten országára? Lehet-e nagyobb büszkeség, mint az, hogy végig tekintve az itt ünneplők e kis csapatán, elmondhatja: ime az én fiainak eddig is fénylett, ezért méltán várom, hogy ezentúl még inkább fényleni fog a világossága.

De jaj, — az odamaradottak... Tizenegy drága szép fiatal élet reményben, vágyban, tehetségben gazdag. Az egyik szép, mint egy Antinous-szobor, a másik az erő megtestesülése. Gyémánt jellem a harmadik, majdan hivatott vezére a jők legjavának, — leendő nagy tudós. tán országhírű szónok a negyedik-ötödik, — és mindegyik kedves hű barát, és mindegyik büszke reménysége egy édes anyának. Lehet-e nagyobb fájdalom, mint az, hogy ezeket elveszítettük? Lehet-e nagyobb felelősség, mint az.

hogy ezeknek nem álltunk elébe, nem mondtuk nekik, nem rimázkodtunk, ha az kellett, hogy tulzott buzgalomból ne tegyék kockára ifjú életüket, hiszen a hazáért nemcsak meghalni, élni is kell. Lehet-e nyugodt a lelkiismeretünk nekünk, akik akkor a kollégium előjárói valánk, hogy a ránk bízott kincseket engedjük rohanni a megsemmisülésbe?

Vajjon a megsemmisülésbe? Ha mind a negyvenen, úgy, ahogy elmentek, hazajöttek volna, büszkén, a jól teljesített kötelesség öntudatával, a hazáért végzett külön áldozat bevétele tejezve. A hazatért hősök mindegyike azzal a megelégedéssel hajtaná a fejét mindennap estején nyugalomra, hogy ő a legszebb fiatal korának önként vállalt szenvedéseivel a kötelességnél nagyobb mértékkel teljesített szolgálatot a hazáért. Mig így annak a tizenegynek a lelke ott lesz az életben maradottak mindegyikének a paróchiáján, vagy egyéb munkakörében, és azt susogja folyvást mindegyik fülébe: Téged is az a sors érhetett volna, ami engem; te is ott maradhattál volna ifjan félbeszakadt élettel; ha a mindnyájunkat egyformán fenyegető haláltól téged megszabadított a Gondviselés, azért tette, mert tőled sokat vár, mert tőled azt követeli, hogy a mi tizenegyünk munkáját is te végezd el a haza és embertársaid javára. Ha mind a negyvenen hazajöttek volna, a későbbi nemzedek előtt a honvéd-theologusok nagyszerű vállalkozása tán nem látszott volna egyébnek, egy érdekes kalandnál. Ez a tizenegy elvesztett élet pecsételte meg azzá, a mi valóban volt, a példaadó hazafiságnak és erkölcsi emelkedettségnek fennsleges bizonyágtételévé. Azt a szellemet, amely ez Alma Mater minden részét betölti, amely arra tanít, hogy a hazáért semmi áldozat sem lehet sok, ennek a tizenegynek a vértanúságából ismerjük meg a maga tiszta ragyogásában. Mert bármilyen nagy a felelősség, mikor becses ifjú emberletről van szó, — merem vállalni, hogy a hitért, igazságért, szabadságért, hazáért bátran sikra szállni s ha kell, a bizonyos halálnak is elébe kell menni: ez a kollégium nevelése. És mintha a föld alól is, az idegen országokban levő szomorú sírokból is hangnám az Alma Maternek szóló üzenetet:

Édes anyám ne sirass, köszönöm a nevelést.

De nekünk szabad, nekünk kell értük könynyet ejtenünk. Emlékezetük áldott marad, míg áll ez az öskollégium, míg lesz magyar ezen a földön.

Az önként hadbavonult negyven theologus honszerelmét, a tizenegy áldozat dicsőségét hirdesse ez az emléktábla.

Dr. Sz. Kun Béla.

Kérdés: Mi indít téged a fegyverfogásra?
Felelet: Hazám szeretete, az utódainkra gondolás, minden jó ember egyetemes java és a szükségesség, amely mindazokra számít, akik a hazában félik az Istent. *Az angol puritán katonák kétéjéből 1644.*

Dr. Baltazár püspökünk Amerikában.

Dr. Baltazár Dezső püspökünk második amerikai útja elé Amerikából sokan gördítettek jóindulattal mezbe öltözött letanácsolásokat, sőt amikor úgy látták, hogy püspökünk ezek ellenére is menni akar, s már el is indult, akkor meg az elzárkózással és nemfogadással fenyegetőztek. Ezek a tünetek azonban sohasem olyan mérvadó helyekről jöttek, amelyek nyomosan estek volna az elhatározás serpenyőjébe. Ezért indult jóreménységgel püspökünk második amerikai útjára s amint az előjelek mutatják, neki lesz igaza.

Amint Lapunkban már jeleztük, október 24-én érkezett meg Newyorkba fiával Lászlóval és Baja Mihály lelkipásztorral. Megérkezésekor a newyorki és környékbeli egyházak lelkészei és világi vezetői fogadták nagy szeretettel. Első nyilvános szereplése okt. 26-án volt a newyorki Magyar Önképző-Egylet 35 éves jubileumi ünnepélyén, ahol püspökünknek az üdvözlő beszédre adott válaszát szünni nem akaró tapssal és felállással honorálta a több mint ötszáz főnyi hallgatóság.

Newyorknak mind a három magyar református egyházát meglátogatta már; mindegyik szeretettel és tisztelettel hívta. November 2-án délelőtt a 11. utcai templomban predikált, majd nyomban utána a 69. utcai egyházban hirdette az ígét. Délután a 116. utcai református egyház esti műsoros estélyén mondott hatalmas beszédet. Ez alkalommal mondotta nagy sikert arató első angol nyelvű beszédét is. November 9-én ugyancsak a 116. utcai templomban szép számú gyülekezet előtt végzett szolgálatot úrvacsora osztással. Ezeknek a szolgálatoknak az a kiváló jelentősége, hogy a newyorki három magyar református egyház közül az egyik az episzkopális, a másik a református, a harmadik a presbyterianus egyházesoporthoz tartozik s maguk között az egyházak és azok vezetői és irányítói között voltak és vannak nézeteltérések több kérdésben, voltak épen püspökünk amerika útját illetőleg is — és íme most a hívek általános és egyetemes tisztelettel fogadják püspökünket, aki a szeretet és békesség követe és hírnöke, és reménységet nyújtanak nekünk arra, hogy az ő személye szívben összehozza Amerika magyarjait, sőt angol nyelvű lakosait is.

Közélet

A honvédtheologusok tízéves találkozója.

Nagy lelki vágyakozással gyűltek egybe november 18-án azok az ifjú társaink, akik tíz évvel ezelőtt a szorongatott haza védelmére fegyverbe öltöztek a theologusok közül. A 9 órakor kezdődő oratoriumi istentiszteletre a polgári és katonai tarsadalom vezető emberei, az ifjúság és érdeklődők szép számmal sereglettek össze. A gyülekezeti ének (90. zs.) elhangzása után *Török József* kömörői

lelkész, tart. főhadnagy, imádkozott a gondviselés jóságát megtapasztalt hazaszerető szív teljességéből.

Az ünnepi gyűlés a kollégium dísztermében volt 10 órakor. A kollégiumi Kántus által szépen elénekelt Nemzeti Hísekegy után *Kiss Ferenc* egyetemi tanár (tíz évvel ezelőtt egyetemi rector) nyitotta meg a gyűlést megható beszéddel. Övé volt az utolsó szó a hadbavonultakhoz, övé most az első a találkozókhöz. Kegyelettel emlékezett meg az elesett hősekről. „Legyen övék az első emlékezés, övék, a futást bevégeztek, a harcot megharcolt, a hitet megtartott, a kollégium négyszáz éves s az egyetem tizesztendős évkönyve első lapjára örök dicsőséggel beírt szelíd lelkű fiuké, bátor szívű harcosoké, kiknek példaadása megszentelte a régi s megnyitotta az új tradíciók fénylő sorozatát“.

Az ünnepi beszédet *vitész Tihanyi Kiss Sándor* köveskáli lelkész, tart. főhadnagy mondotta hatalmas szónoki hevülettel, tartalmas gondolatokkal és lebilincselő módon. Beszéde után az üdvözlések következtek. Elsőnek *Dr. Révész Imre* egyházkerületi főjegyző, püspökhelyettes köszöntötte a hőseket, az egyházkerület hű és vitéz fiait. (Közölve van a Vasárnap f. évi 47. számában.) Majd *Dr. Varga Zsigmond* a Tisza István tudományegyetem és a református hittudományi kar nevében szólott igen nagy hatást váltva ki. „Ügy mentetek — úgymond — az iskola padjairól titeket feltűnő professoraitok aggódásai közepett gyilkos csaták tűzébe, hogy egyedül lelkiismeretek buzdító szavára hallgattatok. Parancs nem kényszerített, törvény nem kötelezett reá, — a haza védelme, melyet szent lelkesedéssel vállaltatok, magyar szívetek, Istentől ihletett magyar református lelketek önkéntes vállalkozása volt. Sokan sajnálkoztak ifjú buzgóságotokon, még többen felesleges jócselekedetnek minősítették elhatározásotokat, a gyávák meghűződva igyekeztek kisebbiteni önkéntes példaadástok erkölcsi hatását, hozzátartozóitok és az Alma Mater megsirattak és ti az előre látott halálos veszedelmek előestéjén is vidámak, boldogok voltatok. És magasztos, önkéntes példaadástok erkölcsi indítékaira, erkölcsi hatásaira eszmélve — úgy vélem — boldogok vagytok ma is, boldogok, hogy a világnak megmutattátok az igazi hősiesség útját s ha még egyszer választanotok lehetne és kellene, biztosan tudom: ma sem cselekednétek másképen, mint ezelőtt tíz esztendővel. A magyar eszményiség élő, megdicsőült példaképeiként állotok előttünk Hős fiak!“

A kollégium nevében *Karai Sándor* igazgató üdvözölte a hőseket s „az önfeláldozó hazafias kötelességteljesítésnek nagy és fényes példájáért, amelyet az itt tanuló nemzedékek egymásra következő sorainak örök időre állítottak, az alma mater tiszteletét és háláját“ tolmácsolta. *Seres Béla* szenior az ifjúság nevében beszélt igen szépen az Úrnak vitéz szolgálóihoz. A himnusz eléneklésével végződött a dísztermi díszgyűlés.

Tizenegy órakor volt a díszterem folyosóján elhelyezett emléktábla leleplezése. A Kántus eneke után *Dr. Kun Béla* egyetemi tanár (tíz évvel ez-

előtt kollégiumi igazgató) mondotta el azt a könynyekig megindító beszédet, amelyet Lapunk vezető helyén közlünk. *Peleskey Sándor* s. lelkész alkalmi szaválata után ismét a Kántus énekelt („Nyugoszn k ök a hős fiak“).

Délután három órakor a Kossuth-utcai temetőben *Csüry István* zemplénagárdi lelképásztor a *Leel-Össy István* sírjánál, majd *Andó Ferenc* vancsodi lelképásztor a hősök temetőjében a *Szabó Gerő* sírjánál mondott kegyeletes emlékbeszédet. Megható volt a Kossuth-utai temetőben, hogy a bajtárs sírjának megkoszorúzása után elmentek a b. e. Mácsai Sándor porrészeihez is és a volt hadfiak és cantorok (*Varga Ferenc*, *Leel-Össy Árpád*, *Csüry István* s a többiek) elénekelték a lélekemelő gyászdalt: „A sír homályos éjjelét miért retegjem én?“

Délután öt órakor belkörü megbeszélést folytattak s este félnyolckor társas vacsora volt Lókody Sándor vendéglőjében. A vacsorán *Dr. Fap Károly* e. i. egyetemi rector, *Dr. Erdős József*, *Török József*, *Tihanyi Kiss Sándor* mondott értékes pohárköszöntőt. Vacsora közben a Kántus, amely az ünnepség minden mozzanatában részt vett, régi szép dalokkal kedveskedett.

A nagy emlékü nap kedves emlékü visszhangja volt ez a jól rendezett és jól sikerült találkozó, amely alkalomkor elhangzott beszédek legnagyobb részét a theologusok Közlöny-e teszi közzé.

Múltra visszanező keresztyének.

Nagyon sok faja, illetve elnevezése van már a keresztyéneknek, úgyannyira, hogy ma holnap azt sem fogjuk tudni, ki melyik csoportba osztható be. Én erre csak azt tudom mondani, hogy nem jól van ez így.

A történelmi egyházak ellen támadásokat hallunk és látunk. Református egyházunk köfalain belül is már különféle református keresztyének vannak, akik döngetik — egyik jobban, mint a másik — a hatalmas köfalakat. Vajjon miért? Azért-e, hogy erősebb fundamentumot akarnak annál, melyet Kálvin vetett meg a bibliával kezében, melyet kipróbált, erős, de magán viseli a régebbi idők patináját és az a mai kálvinisták egyrésztének rontja a szemét, vagy azért, hogy létre hozzanak egy divatosabb, tetszetősebb kálvinizmust nem olyan erős kézzel alkotva meg, mint Kálvin tette? A cél még nem világos.

Azt vallom én is, hogy a Krisztust nem keresik ma úgy az emberek, amint kellene, de ennek nem a Kálvin magyarázata szerint élő evangéliumi egyház az oka, hanem azok, akik Kálvinra sem ügyelnek. Nem új egyházakat kell szervezni, nem is olyan egyházi alakulatokat létre hozni, melyek nem akarnak visszatekinteni a múltra, hanem az egyház keretén belül úgy forgolódni a bibliával, hogy mindenki ismét abban lelje minden örömét, ha így Krisztussal társaloghat.

A szeparációs törekvések nem vezetnek ahhoz a célhoz, hogy a magyar református egyházban

elevenebb élet legyen, de azt igenis elérik, hogy az egyházban bajok támadjanak és később, bizonyára a régít elvető, tehát elszakadó egyházak alakuljanak.

Nagy erő van a múltban, annak tanításait nem tudja legyőzni a ma álbölcsessége és sokszor szemforgató kegyessége. Református egyházunk a négyszázados múlt emlékével tud csak előre haladni. Arra vissza kell tekinteni. Egyik kiváló lekipásztorunk épen arra figyelmezteti a lelkésztestvéreket, hogy mindenik a maga egyháza történelmét szorgalmasan tanulmányozza. Ennek határozott célja is van. Ha kezünkbe vesszük a bibliát, abból is a múlt dicsősége szól hozzánk, az a kor, mikor Izrael bízott a Jehovába, az a kor, amikor az első keresztyének az apostolok útmutatása szerint éltek. Ezekből az időkből s az azokban élő emberek életéből, igen, erőt lehet meríteni. A múltban látjuk meg, hogy voltak olyan keresztyének, akik haláluk után is példájukkal vezetnek. A ma keresztyénei — sajnos — nem erősek a hitben, az alázatosságban és a jócselekvésben. Oka ennek az, hogy a múlttal nem foglalkoznak eléggé, nem vizsgálják a szent hajdan történetében azt a múlt időt, amikor Krisztus, mint ember járt a földön és elvégezte az Atya akaratát. Az bizonyos, ha egyszer elhatározott szándékkal fogjuk vizsgálni a múltat, abból erőt nyerünk a jövő küzdelmeire, de épen ez által jobban is fogunk ragaszkodni történelmi egyházunkhoz, amelynek voltak imádkozó és a bibliát nagyon alaposan ismerő fiai és leányai.

Legyünk csak múltra gyakorta visszanező keresztyének, nem lesz az baj, épen ma, amikor a széthúzás fenyegeti egyházunk köfalait. Tegyük az evangéliomot közkincsévé kicsinyeknek és nagyoknak, kiki a maga körében úgy igyekezzék, hogy összeforrjanak a szívek abban az Egyben, aki mindnyájunkért halt meg és akinek kezében van egyedül az ítélet azért, hogy szeretettel fel-emeljen minket, az elesetteket, kik elfelejtkeztünk a múlt békeességéről és szeretetéről. A mi keresztyénységünk, ha azt akarjuk, hogy növekedjék, csak a múltból táplálkozhatik. Így biztosíthatjuk a jövőt!

Siposs Imre.

Orgonaavatás Öcsödön.

Szép és felemelő kettős ünnepet ült Öcsöd község lakossága november 16-án, amikor ugyanis újra készített orgonáját szentelte fel és a háborúban elesett 258 hős fia emlékére a község által 125 mmázsa búzaköltséggel emelt emlékszobrot leleplezte. Az orgonát Szabó Sándor buzgó presbiter és neje Dezső Julianna készítették újra 75 mmázsa búza árával Rieger Ottó orgonagyárossal szép és művészi kivitelben. Két héten át a szereplőket is a nevezett házaspár látta el szállással és kosztal is, ami a mai világban épen nem lekicsinyelendő dolog. Az emlékszobrot Istók János szobrász készítette.

Az ünnepély délelőtt 9 órakor a templomban kezdődött, hol a XC. zsoltár 1. és 9. versének el-énekzése után Csapó Péter helybeli lelkész mondott könnyekig megindító imádságot, azután a helybeli dalárda énekelte el a „Bús magyarok imádságát.“ Ennek elhangzása után Harsányi Pál esperes tartott János ev. 6es alapján mély vallássosságtól ragyogó, izzó hazafiságtól lángoló egyházi beszédet, melyet a vegyes gyermekkar igen szép és felemelő összhangzatos éneke követett. A templomot zsúfolásig megtöltő gyülekezet a Hymnusz elénekzésével rekesztette be a templomi ünnepélyt. Az istentiszteleten jelen voltak a szobor leleplezésére gyűlt notabilitások, képviselve volt a Kormányzó, József főherceg, Békés-vármegye, a szarvasi járás, a katonaság, az egyház, a tanítók, a rokkantak, bajtársak árvák és özvegyek.

A templomi istentisztelet után, 1/211 órakor kezdődött a szobor leleplezési ünnepélye. A szobor a templom melletti üres térre van felállítva, mely egy sebesült, vállán törött nyelű zászlót tartó honvédet ábrázol. Itt az ünnepélyt a község érdemes főjegyzője, Golián Lajos nyitotta meg. Elmondta a szobor felállításának rövid történetét, meleg szavakkal üdvözölte a megjelent vendégeket. A dalárda a „Hiszek egy Istenben“ szép éneke után Harsányi esperes tartotta meg elragadó, szép emlékbeszédét, mely alatt a szoboról lehűlt a lepel. A fentebb említett képviselők hazafias beszéd kíséretében koszorút helyeztek a szobor talapzatára. A főjegyző a dalárda éneke s a közönségnek a Szózat együttes éneklése után, a szobor átvétele beszédével zárta be az ünnepélyt, melyet mintegy 200 terítékű közebed követett az ipartestület helyiségében, ahol szebbnél szebb lelkes pohárköszöntők hangzottak el. A valóban sikerült ünnepély délután 4 órakor ért véget. Az ünnepség hazafias része, a szobor felállításának főrésze a munkás főjegyzőnek és Öcsöd község hazafias képviselőtestületének érdeme.

Akik ott voltak, azzal a meggyőződéssel távoztak, hogy annak a nemzetnek és népnek, mely Istenért, hazáért így tud tenni és cselekedni, nem csak múltjának, de jövőjének is kell lennie.

B-t.

Irodalom

Az új énekeskönyv ismertetése.

II. Az új énekeskönyv dallamainak elterjedtsége.

Láttuk, hogy a zsoltár dallamok száma 95, 30-al kevesebb, mint a régiben. Érdemes fölvetni a kérdést: vajjon ezen 95 közül gyülekezeteink hányat ösmernek? Ahelyett, hogy szavazás alá bocsátanók a kérdést, legjobb lesz ha ezen lap tisztelt olvasói, amennyiben a dolog érdekli őket, magukban számot vetnek azzal, hogy ők hány zsoltár melódiát ösmernek? E sorok írója könyv nélkül tud 45 zsoltár dallamot. Többel sem fővárosi templo-

moknál eltöltött orgonistai működése alatt, sem egyébkor nem találkozott. Valószínűnek tarthatjuk, hogy híveink jó nagy része ennél nem tud többet; eszerint kb. 50 zsolt. dallam ismeretlen és az fog maradni azok előtt, akik lapról éneke ni nem tudnak. Természetes, hogy gyülekezeteink legszívesebben a könnyebb és szebb melódiákat tanulták és tanulják meg, míg a nehézkes lendület és lélek nélküli dallamoktól idegenkednek. Az az ösmeretlen 50 dallam pedig jórészen ilyen. Kivételes jelenségnek tartom, hogy egy szebbet, mint pl. a 47-et (No minden népel) ne ösmerjen! Ezt még sehosem hallottam. A 141-iket sem éneklük gyakran (Tehozzad kiáltok) pedig ez is szép, lendületes. Ellenben nagyon valószínű, hogy pl. a 4. zsoltárt sohasem fogják megtanulni. (A dallamát t. i.) Nem lesz kár érte!

A II. rész, amint láttuk, 43 dallammal gyarapodott; nem mondom, hogy ugyanannyival gazdagodott is. Itt, jöllehet csak ösmeretetés a célo, bizonyos kritikát nem hallgathatok el, annyival inkább, mivel tudtommal erről még bírálatban nem történt említés. Amint már föntebb is jeleztem, a „Hozsánna“ énekek átvételét határozott nyereségnek tartom. Az Istent kereső, megváltás után sóvárgó lélek öszinte, igazán emberi vágyakozása, — a kegyelem tapasztalása felett érzett nyílt öröm; — az a tiszta, előkelő szellemi légkör, amely az egészet áthatja; az emelkedett hangulatu, keresetlen dallamok ezt a 13 énekből álló gyűjteményt énekeskönyvünk egyik legértékesebb részévé avatják. Ha ezen a téren kívánni való maradt volna fenn, úgy az csak még több ilyenmü, szívvidámító ének bevitelére irányulhatna. Igen, úgy a dallamok, mint a szövegek élet- és örömteljesek, lendületesek . . . külön-külön, t. i. a szövegek dallamok nélkül, a dallamok szöveg nélkül, — együtt azonban fájdalom, nem nélkülöznek bizonyos, a magyar zenei szerkesztés ellen elkövetett hibákat sem, amelyek néhol meglehetősen az énekelhetőség rovására esnek. A dolog könnyebb megértése céljából dr. Kacsóh P. „Az elemi iskolák énektanítás pedagógiája“ c. elsőrangú művéből (45—47 l.) a következő idevágó részeket idézem: „A legszebb szövegü és legalkalmasabb zenéjü dal sem ér semmit, ha a szöveg és zene nem tökéletesen simólnak egymáshoz. Technikai szempontból akkor kifogástalan az összeállítás, ha a vers prozódiaja és a zene ritmusa teljesen egymáshoz simul... Ha időmértékes vers a szöveg, úgy első és főkövetelés az, hogy hosszú szótagra hosszú hang, rövid szótagra rövid hang essék... Föltétlenül súlyos hiba az, mikor egymás mellett álló rövid és hosszú szótagra hosszú és rövid hang esik. (vagy fordíva).“ Ebből a szempontból vizsgálva, a 13 ének közül 7-ben 48 kijavítani való szótagot találtam.

III. Koráldallamunk ritmikus éneklése.

Köztudomású, hogy gyülekezeteink eddig minden éneket kivétel nélkül egyformán, egyenlő értékü hangjegyek szerint énekeltek, s ezeket is sok helyen, részint úgy buzgó előénekesek, részint kántorok közreműködése következtében úgy elnyújtva, oly nagy mértékben tekintet nélkül legalább a $\frac{4}{4}$ -es

ütemre, hogy éneklésünket a legjobb akarat mellett sem lehet örömteljesnek, vidámnak, pláne megragadónak nevezni. S mivel, mintha hallanám a régi, közismert szólamot: „méltóságteljes“, — sietek hangsúlyozni, hogy ami lassú, vontatott, az még nem szükségképen méltóságteljes! Legföljebb csak unalmas! Ezen kérdéssel azonban, t. i. gyülekezeti éneklésünkkel más alkalommal kívánok foglalkozni.

Azt kérdelem tehát, lehetséges-e, legalább elvileg, koráldallamainknak különböző időmértékü hangjegyek szerinti éneklése? Mindenekelőtt hivatkozom nemzeti himnuszunkra. Ha mi ezt a szép énekművet úgy és olyan ritmusban énekelnők, ahogy az eredetileg íratott. — ahogy pl. katona zenekarok előadják, — rovására menne-e az akár a templomi áhitatnak, akár az érzés komolyságának. Kevesen tudják, hogy a „Szózat“ énekelhetetlen dallamát Kacsóh Pongrác a szöveg prozódiajával kiválóan sikerült összhangzásba hozta s azt 1921 márc. 15-én a Zeneakadémiában nagy tetszés mellett a székesfővárosi énekkarral előadatta. Az előadást templomi hangulat lengte át, jöllehet ritmikája a szöveghez alkalmazkodva, néhol meglehetősen „patogott.“

Ezen felbátorodva e sorok írója, az új énekeskönyv 100. énekét (Mennyben lakó) adatta elő vegyeskarral, a szöveghez mindenütt alkalmazkodó magyaros ritmizálásban. Az előadás egyik kiváló vezéremberünk öszinte elismerését vívta ki. A ritmikus éneklésre való hajlandóság meg van templomi gyülekezeteinkben, és megfigyeléseim szerint, félénken jelenkezik is többek között a szép karácsonyi énekekben: Kr. Urunknak, ahol a gyülekezeti éneklés az első daktilust érezteti is: *Krisztus urunknak*. Természetes, hogy a már tudott, megcsontosodott dallamokat nem lehet ritmikusakká alakítani azon egyszerű okból, mivel nem lenne gyülekezet, amely elénekelje őket; de talán, néhány új, egyszerű ritmusu, negyed és nyolcad értékben mozgó dallam élénkítőleg hatna a végzetesen elnyújtott énekek között. Itt említjük meg, hogy a francia zsoltár dallamok a francia énekeskönyvekben ma is nem csupa két ütést érő (fél), hanem különböző, negyed, nyolcad értékek szerint nyomtattnak, s valószínűleg igen nagy lenne a meglepetés, ha kölesönösen meghallgatnók egymás énekét!

Nagy László,

kisújszálási hitokt. lelkész.

(Vége következik.)

Különfelek

Gróf Degenfeld József főgondnokunkról a Radvasz László III. püspöki jelentése igen melegen emlékszik meg a következőkben: A Dunamelléki Egyházkerületet nemcsak mint az egyetemes magyar egyház egyik nagy élő darabját, hanem önmagában is közelről érdekelte az az ünnepe, amely 1924 október 18-án folyt le Debrecenben, amidőn a Tisza István tudományegyetem tiszteletbeli doktorrá avatta gróf Degenfeld Schomburg József egyházkerületi főgondnok, konventi és zsinati

elnök úr öméltségét. Kezei között láttam azt a kegyelettel őrzött irást, amelyben ezeltől 52 évvel, 1872-ben értesíti őt Török Pál Superintendens arról, hogy a Dunamelléki Egyházkerület világi aljegyzővé, mint egészen fiatal, kezdő embert megválasztotta. Azóta 10 lustrum pergett le az idők homokóráján. Emberek jöttek és mentek, korszakok váltottak föl egymást, kétszer is megváltozott egyházunk ábrázata, csak ő maradt mindég a régi, származásban és gondokozásban előkelő nagyúr, életfelfogásban és elvekben köztünk a legpuritánabb, halálig hű, hitben kemény és önfeláldozó, munkában soha meg nem fáradó. Nem látta rajta senki sem a fájdalmakat, amik szívét sebeztek, sem a kísértéseket, amiket kiállott; olyan volt, mint egy viharálló, erős tölgy, amelyiknek napfény és villám erejét növelte, az örömök költöző madarai édes emléket hagytak ágai között s mindenütt, amerről lombja alá pihenő vándorok érkeztek, beszél a hála a védelemről, amelyet nyújtott s a nagy tanításokról, amit magános alakja beszelt. Áldásunk kísérje további életét!

Református pedagógiai konferencia Debrecenben. Nagy várakozással tekintettek elébe a gazdag programmal meghirdetett konferenciának a lelkek, tanárok, tanügybarátok. Ez a várakozás teljes kiegyenlítést nyert, mert valóban magas színvonalon állott ez a konferencia, mely méltán nevezhető úttörőnek egyházi életünkben. Már maga az, hogy a debreceni református lelkésztestület rendez konferenciát a tanártestvéreknek, jelentős lépés az együttműködés terén. A konferencia középponti gondolata a református világnézet intenzívebb bevitelére a középiskolai tanításba. Ezt a célt szolgálták a naponta (nov. 17—22-ig) tartott megnyitói áhítatok, melyekben komoly, férfias, hívő és alázatos bizonyosságtételeket hallottunk a fungens lelkészek (Nagy István, Nagy Lajos, Tankó Béla dr. és Uray Sándor) ajkáról. Az egyes előadások sorra vették a középiskola főbb tárgyait, ezúttal a human tárgyakat s azt igyekeztek kimutatni, hogy hogyan lehet ama tárgyba bevinni a református világnézetet. Az előadások és az előadók ezek voltak: A református keresztyén világnézet bevitelére a magyar nyelv és irodalom tanításába (előadó: Karácsony Sándor budapesti állami főgimnáziumi tanár); b) a történelem tanításába (előadók: dr. Koczogh András budapesti főreálisk. tanár és dr. Zsinka Ferenc a Prot. Szemle szerkesztője) c) a klasszikus tárgyak tanításába (előadó: dr. Bessenyei Lajos debreceni főgimn. tanár). Sajnos, egy gyűlés az előadó betegsége miatt elmaradt. Az utolsó napon, nov. 22-én dr. Imre Sándor államtitkár a református tanár egyéniségéről tartott igen nagy értékű s gyűjtő hatású előadást s ugyanakkor dr. Tankó Béla egyet. tanár foglalta össze a konferencia tanulságait. A konferencia végül elhatározta, hogy hasonló közös összejöveteleket továbbra is rendeznek, melynek előkészítésére egy permanens bizottság küldetett ki. A közös célért, bár más úton, dolgozó lelkek összetalálkoztak: a szívek a szent

célért összedobbantak: dicsőség legyen érte az Örökkévalónak!

A leánykálvineum javára f. hó 15-én délután *Turkeven*, 16-án *Mezőtúron* volt műsoros ünnepély. Az előbbin Tóth Imre polgármester, az Iparos dalárda, Kiss József 4 th., a mezőtúri főgimn. ifjúsági zenekar. Dr. Révész Imre, Jánosi Antal püspökladányi kántor, Barna Zsuzsika és Kiss Ferenc egyetemi tanár, az utóbbin a főgimn. zenekar, Csomasz Dezső helybeli lelkész, Marjay Károlyné, Fehér Géza, leánygimn. igazgató, Kiss József, Koncz Aurélné, főgimn. énekkar, Gaál József fg. S. o. t., Jánosi Antal és Kiss Ferenc működött közre. A gyűjtés eredménye a két helyen 20 millió korona. — 16-án *Tiszaszentmártonban* Dr. Erdős Károly szolgált az istentiszteleten amellyel kapcsolatos adakozás egy millió felüli összeget tett ki. — 23-án *Újfehértón* volt nagy ünnepség; délelőtt a templomban Dr. Erdős Károly predikált, délután a zsufolásig megtelt nagyteremben az ünnepélyt Porzsolt István helybeli lekipásztor nyitotta meg. Kiss Ferenc megragadó és megható beszéde mellett sikerrel működött közre Nánássy Rózsa szép szavalattal és művészi tánccal, Piróth Rózsika csinos énekléssel. Gajdos József kedves hegedűszóval s negyvennél több műkedvelő „Üzenet a Hargitáról” c. hatásos irredenta darab mekapóan szép előadásával. A rendezés nagy munkáját és előkészületeit Balogh Irénke, Oláh M. klósné, Gajdos Józsefné úrnők és a helybeli lekipásztor végezték önfeláldozó készüléssel.

A karácsonyra legátust nem kérő, vagy specifikáló egyházak lekipásztoraikat kéri a kollégiumi igazgatóság, hogy ebbeli elhatározásukat december hó 8-ig annyival inkább jelentsék be, mert a ké-öbbsi bejelentés az egyházkerület egyik legújabb határozata következtében érzékeny károsodást okoz az ifjúság nagy részének.

A debreceni egyház a mai még mindig igen súlyos anyagi viszonyai között is ebben az iskolai évben 130 gyermeknek tudott 11 és fél millió értékű könyvet és írószert és mintegy 80 árva gyermeknek 32 millió értékű ruhaneműt és cipőt adni.

A budapesti „Bethesda” nyilvános jellegű református kórház fölsegelésére advent II. vasárnapján, azaz dec. 7-én az egyes gyülekezetekben országsszerte gyűjtést rendeznek. Ez áldott munkából kiveszi osztályrészét a debreceni egyház is, hol a Kossuth utcai templomban a jelzett nap délutánján 5 órakor vallásos estély lesz; ezen előadást tart a „Bethesda” egyik lelkésze is. Debreceni olvasóink áldozzanak e szent célra. Adományokat közvetít Uray Sándor lelkész (Széchenyi-utca 4.).

Ravasz László püspököt csakis nagy lélekjelenléte mentette meg attól, hogy szerencsétlenség nem érte. Vasárnap délelőtt az AMKE-be kocsin ment előadás tartásra s ha ki nem ugrott volna a kocsiból, megsebesítette volna a kocsit felborító és összetörő autó.

Harangszentelés. Új harangok szava szárnyalt nov. 23-án az „egék-egébe”. A hajdubagosi gyülekezet aldozatkészsége az elvitt helyébe két új harangot szólaltatott meg. Az ünnepséget dr. Lencz Géza egyetemi tanár buzgó imádsága nyitotta meg, melyet dr. Ferenczy Gyula ígehirdetése követett. Az Úrvacsorát Vadon Béla derecskei lelképásztor Holló József sárándi lelképásztorral osztotta, mely után Csíghy Andor hosszúpályi lelkész keresztelt. Szép enekszámmal működött a dalarda. Délben közebédre gyűltek a hívek, hol a helybeli lelkész mondott poharköszöntőt. Az egybegyűlt vendégek köreiben ott voltak a derecskei egyház vezető férfiai, a derecskei „Ifjúsági Egyesület” és a „Biblia-kör” tagjai. Nagy érdeme van az új harangok megszerzésében Berky Sándor lelképásztornak, ki sem időt, sem fáradságot nem kímélve, dolgozott a nemes cél érdekében. (m. b.)

Fejedelmi hagyomány. Dr. Kaszay István kalocsai ügyvéd 78 éves korában e.halt. Nyolcszáz holdnyi vagyonát a dunamelleki református egyházkerületnek hagyományozta. Legyen emléke aldott.

Tájékozással. Az egyházkerületi közigazgatási búzaadó első félévi részlete esedékes volt június 1-én, az azon napi tőzsdei legmagasabb jegyzés szerint métermázsaja 332,500 K. A második félévi részlet a nov. 1-sői tőzsdei jegyzés szerint 462,000 K mázsánként. Ez a részlet december 1-én esedékes. A debreceni egyházmegyében az egyházmegyei közigazgatási búzaadó első félévi részlete esedékes volt a visitatio idejére, a január 1-sői tőzsdei jegyzés szerint, métermázsaja 106,000 K. A második félévi esedékes volt szept. 30-án, az augusztus 15-iki jegyzés szerint, métermázsaja 430,000 K. A lelkészek és egyházak által az özvegy lelkésznek, árvák segélyezésére meg volt állapítva egész évre külön-külön a lelkészi használatban levő föld után lelkész és egyház részéről holdanként 4—4 kgr. búza. Első fele esedékes volt a visitatio idejére, a 2-ik fele a december 1-sői legmagasabb tőzsdei jegyzés szerint értékelve, ugyanazon a napon válik esedékesé. Az országos lelkészi és özvegy-árvai nyugdíjintézetbe tagsági díj címén a békebeli összeg ötvenszerese fizetendő. A közalapi járulék lélekszám után számítva 50 koronát tesz.

A magyarság évkönyve ismerteti a megszállt területek magyarságának politikai, társadalmi helyzetét, iparát, kereskedelmét, iskoláit, közli az adózásra, földbirtokokra vonatkozó törvényeket. A megszállt területekre vonatkozóan minden gyakorlati kérdésben felvilágosítással szolgál. Tisztviselői kalauzát egy tisztviselő sem nélkülözheti. A Magyarság Évkönyvét minden előfizető ingyen kapja. Mutatványszámot küld a kiadóhivatal Budapest, VII., Miksa-utca 8.

A kiadóhivatal üzenete. Sz. G. Tisza-k. Erre az évre még nem vettünk semmit az előfizetési díjból, mely egész évre 44,000 koronát tesz, utalványkézbesítési díj ezenkívül 700 korona. A pénzküldeményeket célszerű több című tartozás esetében is egy utalványon küldeni, mert a kézbesítés költsége mérséklődik. De aztán a küldemény a szelvényen cím és összeg szerint pontosan tagolandó.

Hivatalos Értesítés

A Debreceni Református Egyházmegye Esperesi Hivatala.

2067—924.

Felhívom az egyházmegye összes egyházait és lelkészi hivatalait, hogy az esedékessé vált egyházi köztartozásokat sürgősen fizessék be az egyházmegyei pénztárba. Ilyenek: az egyházkerületi közigazgatási buzaadó, egyházmegyei közigazgatási buzaadó, az özvegy lelkésznek segélyére holdanként 4 kilogrammjával megajánlott buzaadó, közalapi járulék, parochiális könyvtári díj és országos nyugdíjintézeti tagsági díj a fentartói járulékkal együtt. Intézkedtem, hogy az egyházmegyei pénztárnok összeg és névszerinti kimutatást küldjön a tartozásokról, minden egyházhoz.

Atyafiságos szeretettel
Nagyrábé, 1924 november 25.

F. Varga Lajos.
esperes.

139—1924.

Pályázat.

A felsőjózsa református presbitérium pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett tanítónői állásra. I. Javadalom. 1. Készpénz az egyház pénztárából évi 36 aranykorona, havonként előre fizetve. 2. Egy öl kemény tűzifa beszállítva és felvágva. 3. Államsegély. 4. A törvényszerű lakbér. II. Kötelesség. 1. Köteles az I—II. vegyes osztályt a tiszántuli református egyházkerületi szabályzat szerint tanítani. Pályázati határidő lejár 1924 december 5. Állás 1925 január 1-én foglalandó el.

Felsőjózsa, 1924 november 24.

Karla Ödön,
református lelkész.

Pályázat

a törökszentmiklósi református egyháznál lemondás folytán megüresedett VI. számú férfi tanítói állásra.

I. Javadalom:

1. Fizetés az egyháztól a 122,000 sz. rendelet szerint.

2. Megfelelő fiz. kieg. államsegély.

3. Törvényszerű lakbér.

II. Kötelességek:

1. A reá bizott osztály, vagy osztályok vezetése.

2. Kántor és lelkész díjtalan helyettesítése.

3. Presbiteri és iskolaszéki jegyzői tiszt betöltése.

4. Ifjúsági és szeretet egyletnél díjtalan segédkezés.

Orgonázni tudó okleveles tanítók keresztlevéllel, oklevéllel, működési, orvosi, honossági, kommunizmus alatt tanúsított magatartásukat igazoló

községi és lelkesi bizonyítványokkal s végül az illetékes tanfelügyelői veleménnyel ellátott kérvényüket december hó 14-ig alulírott iskolaszéki elnökhöz küldjék.

Menekültek, „B” listások, valamint próba-énekésre és orgonázásra saját költségükön dec. 14-én jelentkezők előnyben részesülnek.

Állás választás után azonnal elfoglalandó, de csak a miniszteri jóváhagyás után jogerős.

Pályázatok visszaküldésére bélyeg esatolandó. Törökszentmiklós, 1923 november 25.

Gaál István,
református lelkes,
isk. sz. elnök.

Megjelent a Keresztyén Család Képes Naptára

Református naptár. — Tartalma igen bő, változatos, értékes, 32 kép díszíti. — Címlelapját Marton Lajos festőművész rajzolta. — A szép, nagy naptár ára 15,000 kor. — Terjesztőknek 10 pldnyon felül 25%, 50 pldnyon felül 30%, 100 pldnyon felül 33 $\frac{1}{3}$ % kedvezmény. Megrendelhető:

A Keresztyén Család kiadóhivatalánál
Tahitótfalu, Pestmegye. 1—5

FITTLER SÁNDOR

orgona-, orgonasíp- és harmónium készítő vállalata
PESTERZSÉBET, Erzsébet-u. 23.

Készít elsőrangú modern gépezetes és légnymású, tartós, nemeshangú

új orgonákat
művészi kivitelben.

Hadicélokra elrekvirált és egyéb

orgonasípok

speciális készítése és szállítása.

Vállalja régi orgonák légnymású rendszerre való átalakítását, kibővítést, javítását, tisztítását és szakszerű újra hangolását, valamint

orgonák évi jókarban tartását.

Villamos fűjtató berendezések készítése.

Szívó és nyomó rendszerű harmoniumok készítése, javítása és hangolása. — Minden munkaért jótallást vállalok. — Felvilágosítással, tervszellettel és költségvetéssel készítek számlákat — Munkám szakszerű végzését és pontosságát több egyház ajánlólevelével tudom igazolni.

ALAPÍTTATOTT 1910-BEN

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomdavállalata.

Debrecen sz. kir. város
és a Tiszántúli református egyházkerület

„MÉLIUSZ”

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala, zenemű-,
papir- és írószerkereskedése
Debrecen, Ferenc József-út 26.

1924 november hóra a zsolttár árak a következők:

4° quartalak, nagybetűs zsolttár

papirkötésben . . . . . K 110,000
félvászon kötésben. . . . . K 115,500
egészvászon kötésben . . . . . K 140,800

8° oktáv alakú zsolttár

papirkötésben . . . . . K 57,200
félvászon kötésben. . . . . K 62,700
egészvászon kötésben . . . . . K 72,600

16° iskolai kiadású zsolttár

papirkötésben . . . . . K 41,800
félvászon kötésben. . . . . K 46,200
egészvászon kötésben . . . . . K 58,300

32° legkisebb zsolttár

papirkötésben . . . . . K 30,800
félvászon kötésben. . . . . K 36,300
egészvászon kötésben . . . . . K 40,700

Ezen árakból egyes példányoknál 10%, egyfelébből 50 példány rendelésnél 25% engedményt adunk.

Megjegyezni kívánjuk, hogy ezen árak csak novemberben vannak érvényben és az esetben, ha az Országos Pénzügyi Tanács a földadó lerovására újabb és magasabb bíza árat állapít meg, úgy az itt közölt árak is emelkedni fognak.

Most jelent meg! Új halottaskönyv!

Tisztelettel közöljük, hogy kiadásunkban a Zsinat által kötelező használatra elrendelt

Temetési énekek

a magyar reformátusok használatára

a zsinat által megállapított szövegekkel és dallamokkal megjelent és ezáltal a régi halottaskönyv a használatból kivonatott. Az új temetési énekek ára kemény papirkötésben 6000 kor. Félvászonkötésben 8000 kor. Továbbá a

Temetési énekek

a magyar hívek, énekvezérek, iskolák és dalos-egyesületek használatára, a Zsinat által megállapított szövegekkel, vegyeskarra (orgona, harmonium, zongora) és férfikarra.

Ára kemény papirkötésben 12,000 korona, félvászonkötésben 14,000 korona. Iskoláknak és az igen tisztelt Tanító uraknak 10% engedmény.

Azok a könyvek,

amelyek nem egyházkerületi kiadványok, szintén kaphatók, úgy hogy minden iskolát te jesen el tudunk látni könyv- és írószerrel!